

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА

ШТИТ

Број **197**
Март 2026

**Македонско-шпанска
одбранбена соработка
на Самитот за вештачка
интелигенција**

**Реферирање за
Армијата пред
претседателката и
врховен командант на
Вооружените сили**

**Артилериското орудие
„Боран“**

Македонско-шпанска на Самитот за вешт

На покана на министерката за одбрана на Кралството Шпанија, Маргарита Роблес Фернандес, министерот за одбрана Владо Мисајловски присуствуваше на отворањето на 3. Глобален меѓународен самит за вештачка интелигенција во областа на одбраната – REAIM, кој се одржа во А Коруња, Шпанија. Целта на овој самит на кој учествуваат министри, државни претставници од речиси сите земји членки на ООН, претставници на меѓународни организации,

академици и други високи гости, е зајакнување на глобалната свест за одговорен развој на вештачката интелигенција во воен контекст, притоа почитувајќи ги човековите права и меѓународното право.

Во рамки на Самитот, министерот Мисајловски оствари средба со својата колешка Роблес Фернандес, на која беше истакната заедничката подготвеност за унапредување на билатералната одбранбена соработка и се разговараше за повеќе предлог-заеднички активности и за изготвување на план за соработка меѓу

одбранбена соработка чачка интелигенција

двете земји. Во оваа прилика министерот Мисајловски се заблагодари за поканата и истакна дека Самитот претставува значајна можност за размена на експертски мислења од доменот на одбраната и безбедноста. „Технологијата во воената област се развива со огромна брзина и затоа соработката на тоа поле е суштинска за развојот на воените капацитети и за способноста на сојузниците да ја гарантираат безбедноста“, рече министерот Мисајловски. Тој додаде дека поканата за учество е доказ и за одличните билатерални одбранбени

односи со Шпанија, чие унапредување беше клучна тема на состанокот.

Мисајловски истакна дека нашата земја во ноември 2024 година беше првата земја кандидат за членство во Унијата од Балканот, којашто го потпиша Партнерството за безбедност и одбрана со ЕУ и додаде дека македонскиот придонес кон регионалната и колективната безбедност ќе продолжи и во иднина со ист интензитет. ■

Издавач
 Министерство за одбрана
 на Република Северна Македонија

Главен и одговорен уредник
 м-р Трајче Чатмов

Редакција:

Умит Реџеџи
 (технички уредник)

м-р Ксенија Митева (лектор)

Борче Лозановски (новинар)

Станка Петкова (новинар)

Печати:
 „Фокус Принт Доел“ – Скопје

„ШТИТ“
 е магазин на
 Министерството
 за одбрана
 на Република Северна
 Македонија

Излегува од печат
 еднаш во месецот и
 на web-страницата на
 Министерството за
 одбрана
<https://mod.gov.mk/shitit>

16

20

содржина

ШТИТ ■ година XVIII ■ број 197 ■ март 2026

Инфо Обука во зимски услови на припадниците од Баталјонот на Воена полиција.....	6	Воена едукација Соларна енергија за современа мобилна комуникациска поддршка.....	32
Глобал Внатрешната безбедност како стратешка слабост на Иран (Втор дел).....	12	Вооружување „Куна“ – нов хрватски автомат.....	36
Глобал Актуелни настани во НАТО (6).....	16	Воена Историја Џон Џозеф Першинг.....	40
Геополитика Арктичката геополитика: климатски, економски и безбедносни импликации.....	20	Историја Еден живот згаснат во Сибир – Малина Попиванова (1902 – 1954)	42
Воена едукација Воената етика во современото војување (4).....	22	Психологија Информациска дисциплина: Кога дезинформациите ќе станат ризик.....	48
Глобал Пакистанско-кинески „народен“ борбен авион што го менува односот на сили.....	27	Спорт Одбележан меѓународниот Ден на воени спортови.....	54
		Филм „Посветеност“.....	58

44

52

ПИШУВА:

м-р Трајче
Чатмов
Главен и
одговорен
уредник

ВОВЕД

Одбележувањето на 8 Марти во редовите на Армијата на Република Северна Македонија оваа година доби поинакво значење. Осми марти, меѓународниот Ден на жениите, не е само ден кога се појавува цвеќе и се испраќаат честитки – 8 Марти за жениите во Армијата е постојан знак дека жената-војник одамна е рамноправен носител на задачите како и мажите-војници, професионалец чиј авторитет не се декларира, туку се ждари со знаење, дисциплина и личен пример.

На домашен план, овој месец, исто така, имаше и Годишен брифинг за борбената готовност за 2025 година, кој беше презентиран пред врховниот командант на Армијата, претседателката Гордана Сиљановска-Давкова. Претседателката, на Годишниот брифинг испрати јасна порака дека, борбената готовност не е збир на убави зборови – таа е систем изграден врз основана обука, модернизација и морална стабилност на луѓето во униформа.

На меѓународен план, Министерството за одбрана, на чело со министерот Владо Мисајловски, продолжи со засилено присуство на светската сцена. Учесството на првото Глобално самито за вештачка интелигенција во одбраната, „REAIM Summit“, ги оствори врвните кон нови технолошки истражувања, а покрај стручните дискусии се остварија и повеќе билатерални средби и беа договорени конкретни чекори за пројектирање на соработката. Министерот Мисајловски присуствуваше и на состанокот на Северноатлантскиот совет, на кој во своето обраќање уште еднаш ја потврди посветеноста на земјата кон колективната безбедност и идните одбранбени приоритети на Алијансата.

Овој период доби и историска димензија со честувањето на 154-годишнината од раѓањето на Гоце Делчев – постојан знак дека современата сила на одбраната мора да се темели на вредности изградени низ генерации, а тоа се чест, должност и одговорност кон татковината – трајни вредности кои не смеете да ги заборавиме. ■

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
<https://www.mod.gov.mk/штит>

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПОЧИТУВАНИ ПРИПАДНИЦИ НА АРМИЈАТА И ВРАБОТЕНИ ВО МО,

Редакцијата на „Штит“ ве охрабрува да ни испраќате написи за позначајните активности и настани во рамките на вашата организациона единица. Вашите написи, информации или репортажи, со соодветни фотографии, можете да ни ги доставите на следните адреси:

trajce.catmov@mod.gov.mk

borce.lozanovski@mod.gov.mk

stanka.petkova@mod.gov.mk

СОЛАРНА ЕНЕРГИЈА ЗА СОВРЕМЕНА МОБИЛНА КОМУНИКАЦИСКА ПОДДРШКА

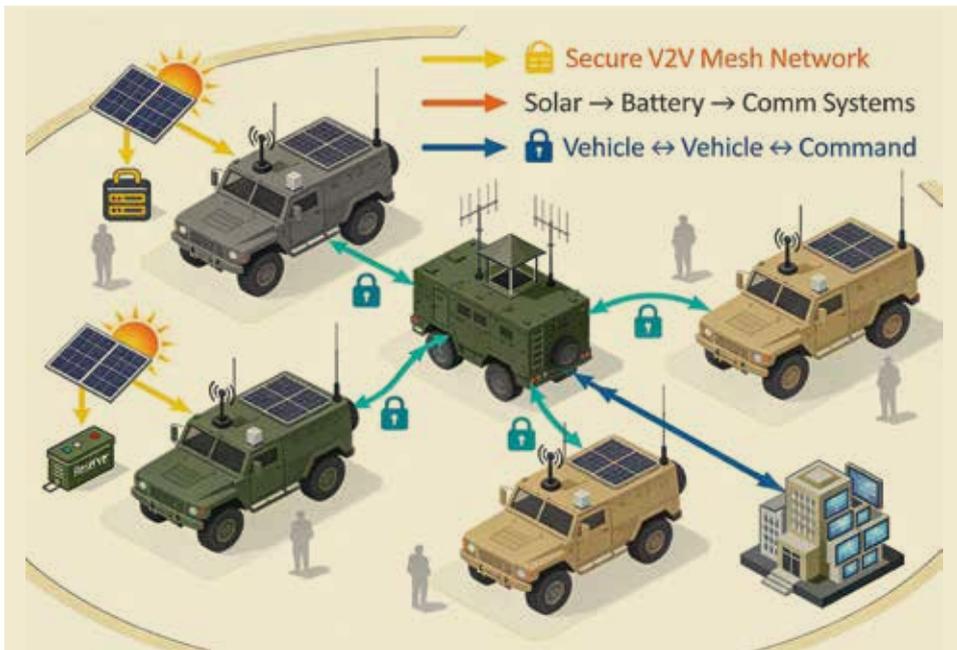
Пишува: м-р Реџеп Мустафовски

Современите воени операции се одвиваат во услови на висока динамика, дисперзија на силите и зголемена зависност од сигурни и непречени комуникации помеѓу теренските единици и командните структури. Во ваква средина, комуникациските системи претставуваат критичен фактор за командување и контрола, ситуациона свесност и навремено донесување одлуки. Сепак, традиционалните комуникациски решенија често се ограничени поради зависноста од класични изво-

ри на напојување, логистички ланци и ранлива инфраструктура, особено во услови на борбени дејства, кризни ситуации или операции во изолирани подрачја. Прекилот или ограничувањето на енергетското напојување директно ја загрозува одржливоста на комуникациските мрежи и ја намалува оперативната способност на единиците. Во тој контекст, потребата од автономни, отпорни и флексибилни комуникациски системи станува сè поизразена. Интеграцијата на обновливи извори на енергија, особено солар-

ната енергија, во мобилните воени комуникациски платформи претставува современ и одржлив пристап за зголемување на енергетската независност и оперативната издржливост.

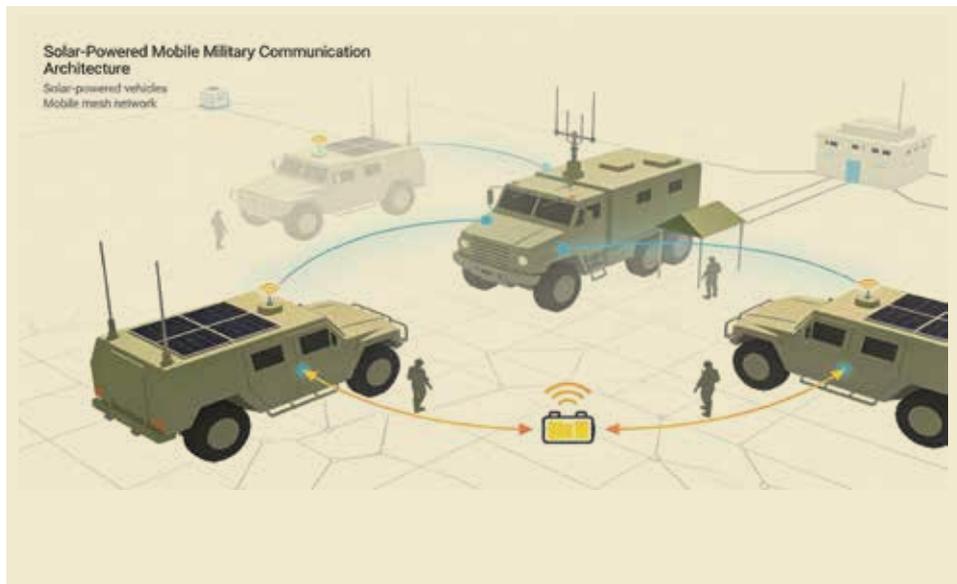
Овој напис претставува иновативен концепт за мобилна комуникациска поддршка на воените единици преку моторни возила опремени со комуникациски системи и соларни ќелии, кои овозможуваат автономно напојување и сигурна размена на информации во различни оперативни услови.

Слика 1. Соларно најувана безбедна воена mesh-комуникациска мрежа

Предложениот концепт се заснова на поврзување на повеќе моторни возила во единствена мобилна комуникациска мрежа, при што секое возило е опремено со соларни ќелии, интегрирани на покривот и страничните површини. Собраната сончева енергија се складира во батериски модули и директно се користи за напојување на комуникациските уреди, како што се радиостаници, податочни терминали, антенски системи и криптографски модули. Класичните извори на напојување, како акумулаторите

на возилото или генераторите, се користат исклучиво како резервна опција. Ваквиот принцип на работа овозможува континуирано функционирање на комуникациските системи без постојана зависност од гориво или надворешно напојување. Особено значајна карактеристика е можноста за работа и во движење и во место, што ја зголемува флексибилноста и приспособливоста на системот кон динамичните тактички услови. Клучен елемент на предложената архитектура е воспоставувањето на

Слика 2. Соларно најувана мобилна воена комуникациска архитектура со mesh-мрежа

безбедна „возило до возило“ (V2V) комуникациска мрежа, организирана како mesh-структура. Во ваква мрежа, секое возило претставува комуникациски јазол, способен да прима, препраќа и дистрибуира информации кон другите возила и кон командниот елемент. Mesh-архитектурата обезбедува висока отпорност на системот, бидејќи евентуалниот испад на поединечен јазол не доведува до прекин на целокупната комуникација.

Сите комуникации во мрежата се реализираат преку заштитени и енкриптирани канали, со што се обезбедува доверливост, интегритет и заштита од неовластен пристап или пресретнување. Централното командно возило или мобилниот команден пункт функционира како координативен јазол, овозможувајќи собирање на информации од теренот, дистрибуција на наредби, координација на единиците и поврзување со повисоки командни структури кога тоа е технички возможно.

Оперативните предности на ваквиот систем се повеќекратни. Се намалува логистичкиот товар, особено потребата од снабдување со гориво за генератори, се зголемува автономијата на единиците и се намалува термичкиот и акустичниот потпис на комуникациските елементи. Ова има директно тактичко значење во услови на зголемена закана и потреба од маскирање. Дополнително, системот е особено применлив во мировни мисии, операции при природни катастрофи, гранично обезбедување и дејствување во средини со нарушена инфраструктура.

Предложениот концепт претставува одржливо и иновативно решение, коешто преку интеграција на соларно напојување, мобилност и безбедна mesh-комуникациска мрежа ја зголемува автономијата, отпорноста и ефикасноста на воените единици, истовремено намалувајќи ја зависноста од класични логистички и енергетски ресурси. ■

Портрет на Даме Груев, македонски револуционер, деец на македонското национално ослободително движење во Македонија, еден од основачите и идеолозите на Внатрешната македонско-одринска револуционерна организација.

Од приватната архива на Душко Апостолски и Диме Ратајкоски.

